

The relationship between knowledge management and intellectual capital in faculties affiliated with Iran University of Medical Sciences

Arezoo Abbaszadeh Fallah¹ , Farahnaz Sadoughi²

Abstract

Introduction: Knowledge management and intellectual capital are key factors for organizations to achieve competitive advantage. The purpose of this study was to determine the relationship between knowledge management and intellectual capital in faculties affiliated with Iran University of Medical Sciences.

Methods: The participants of this applied study, conducted in 2018 consisted of 283 non-faculty instructors teaching at Iran University of Medical Sciences. Two standard questionnaires, Lawson's Knowledge Management and Bontis's Intellectual Capital questionnaires were used to collect data which were then analyzed by using SPSS software version 22. Moreover, Pearson correlation coefficient was used to measure the relationship between knowledge management and intellectual capital.

Results: According to the findings, the knowledge management status in the faculties of Iran University of Medical Sciences was 2.92 which was lower than the average. While the intellectual capital status in was 3.05 which was higher than the average. Also a positive and significant relationship was found between knowledge management and intellectual capital ($r = 0.697$, $P = 0.001$).

Conclusion: Considering the existence of a positive and significant relationship between intellectual capital and knowledge management, the officials are recommended to focus on strengthening the components of knowledge management and intellectual capital dimensions to enhance the intellectual capital, make the optimal use of human capital and implement knowledge management and expand it within the organization.

Key words: knowledge management, Intellectual capital.

• Received: 19/Feb/2019 • Modified: 03/June/2019 • Accepted: 18/June/2019

DOI:

1. M.Sc. Student of Information Technology Management, Faculty of Management and Economy, Tehran Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran (arezoobbaszadeh@gmail.com)
2. Professor, Department of Health Information Management, School of Health Management and Information Sciences, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran (Sadoughi.f@iums.ac.ir)

ارتباط مدیریت دانش با سرمایه فکری در دانشکده های دانشگاه علوم پزشکی ایران

آرزو عباس زاده فلاح^۱، فرحناز صدوقی^{۲*}

چکیده

مقدمه: مدیریت دانش و سرمایه فکری از عوامل کلیدی در دستیابی سازمان به مزیت رقابتی می باشند. هدف مطالعه حاضر، تعیین ارتباط بین مدیریت دانش و سرمایه فکری در دانشکده های دانشگاه علوم پزشکی ایران بوده است. **روش ها:** نوع پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی بود که در سال ۱۳۹۷ انجام شد. جامعه پژوهش شامل ۲۸۳ نفر از کارکنان غیر هیات علمی دارای مدرک کارشناسی و بالاتر شاغل در دانشکده های دانشگاه علوم پزشکی ایران بود. داده های مطالعه با استفاده از دو پرسش نامه استاندارد مدیریت دانش لائوسون و سرمایه فکری بوتنیس جمع آوری و با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۲۲ تحلیل شد. برای بررسی رابطه بین مدیریت دانش و سرمایه فکری از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد.

یافته ها: یافته های مطالعه حاضر نشان داد وضعیت مدیریت دانش در دانشکده های دانشگاه علوم پزشکی ایران با میانگین ۲/۹۲ پایین تر از حد متوسط می باشد. از طرفی، وضعیت سرمایه فکری در این دانشگاه با میانگین ۳/۰۵ بالاتر از حد متوسط بود. همچنین، رابطه مثبت و معناداری بین مدیریت دانش و سرمایه فکری وجود داشته است. ($r = ۰/۶۹۳$ و $P < ۰/۰۰۱$)

نتیجه گیری: با توجه به وجود رابطه مثبت و معنادار بین سرمایه فکری و مدیریت دانش، مسئولان این دانشگاه می توانند با تمرکز بر تقویت مولفه های مدیریت دانش و ابعاد سرمایه فکری در جهت بهبود و افزایش سرمایه فکری، استفاده بهینه از سرمایه انسانی و پیاده سازی مدیریت دانش و گسترش آن در سازمان تلاش نمایند. **واژه های کلیدی:** مدیریت دانش، سرمایه فکری.

• وصول مقاله: ۹۷/۱۱/۳۰ اصلاح نهایی: ۹۸/۰۳/۱۳ پذیرش نهایی: ۹۸/۰۳/۲۸

DOI:

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت فن آوری اطلاعات، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران (arezoobasazadeh@gmail.com)

۲. استاد، گروه مدیریت اطلاعات سلامت، دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران، نویسنده مسئول (sadoughi.f@iums.ac.ir)

روی مدیریت فعالیت‌های دانش محور، محیط مناسب برای رشد سرمایه فکری ایجاد می‌کند و باعث ایجاد ارزش برای سازمان می‌شود. [۴] سرمایه فکری شامل دانش صریح (Explicit knowledge) و ضمنی (Tacit Knowledge) سازمان است و مدیریت دانش فرآیند سازماندهی و انتشار دانش می‌باشد. مدیریت سرمایه فکری از طریق مدیریت دانش شامل فرآیند تبدیل منابع انسانی به دارایی‌های فکری سازمان است. [۷]

مطالعه‌های گوناگون در خصوص مدیریت دانش و سرمایه فکری انجام شده است. باواخانی [۸] در پژوهشی با استفاده از روش توصیفی همبستگی به بررسی تاثیر سرمایه فکری بر مدیریت دانش در سازمان‌های دانش بنیان پرداخت. یافته‌های این پژوهش نشان داد سرمایه فکری می‌تواند در فرآیند خلق و تسهیم دانش موجود در یک سازمان دانش بنیان، بسیار تاثیرگذار باشد. همچنین، همه مولفه‌های مدیریت دانش به جز تولید در پایین‌تر از سطح متوسط بودند. کاربرد دانش در وضع نامطلوبی قرار داشت. نتایج حاصل از این مطالعه مشخص نمود بین سرمایه فکری و مدیریت دانش رابطه مثبت معناداری وجود دارد.

یافته‌های پژوهش چنگ (Cheng) و همکار با عنوان "فرآیند مدیریت دانش برای ایجاد سرمایه فکری در مدارس" نشان داد بازیابی و اشتراک دانش پیش‌بینی کننده همه مولفه‌های سرمایه فکری مدارس می‌باشد. همچنین، خلق دانش مانع از فرآیندهای مدیریت دانش بود درحالی‌که سرمایه داخلی بین سرمایه ساختاری و سرمایه فیزیکی توزیع شده بود. علاوه بر آن، دانشکده‌ها در هنگ کنگ با فرآیندهای مدیریت دانش جهت توسعه سرمایه فکری در مدارس سازگار شده‌اند. [۹] مطالعه‌ای با عنوان "سرمایه فکری به عنوان زیرساختار تسهیل کننده خلق و انتشار دانش" توسط انصاری و همکاران انجام شد. نتایج نشان داد هر سه بعد سرمایه فکری تاثیر مثبت و معناداری بر خلق و تسهیم دانش داشتند. [۱۰]

رفیعی پور و همکاران در پژوهشی با موضوع "کشف رابطه بین مدیریت دانش و سرمایه فکری: مطالعه موردی یک دانشگاه

مقدمه

امروزه، مدیریت دانش (Knowledge management) و سرمایه فکری (Intellectual capital) به عنوان دارایی‌های نامشهود سازمان عامل موثر در دستیابی سازمان به مزیت رقابتی (Competitive advantage) می‌باشند. [۱] در جریان حرکت از عصر صنعتی به عصر ارتباطات و اطلاعات، دانش عامل کلیدی در کسب مزیت رقابتی سازمان‌ها و حتی کشورها است. [۲] چالشی که مدیران سازمان‌ها با آن روبرو هستند ایجاد محیطی جهت رشد و پرورش ذهن کارکنان و مدیریت دانش در سازمان‌های دانش محور می‌باشد. [۳] با توجه به اینکه مدیریت دانش باعث کاهش هزینه‌های سازمان می‌شود، ضرورت آن در سازمان‌های دانش محور در جهت توسعه سرمایه‌های فکری و نوآوری بسیار مشهود است. پیاده سازی مدیریت دانش در سازمان، باعث افزایش سرمایه‌های دانشی سازمان می‌شود. همچنین، مدیریت دانش با استفاده از دانش کارکنان و سازمان و انتقال و اشتراک آن منجر به رشد بیشتر سازمان می‌شود. [۴]

از طرفی در اقتصاد دانشی، نقش سرمایه‌های فکری به عنوان مهم‌ترین دارایی‌های سازمان در دستیابی به مزیت رقابتی بسیار حائز اهمیت است. [۳] سرمایه فکری نقش موثری در توانایی سازمان جهت پیاده سازی مدیریت دانش دارد. به عبارتی سازمان‌هایی که دارای سطح بالایی از سرمایه فکری می‌باشند نسبت به سازمان‌هایی که در سطح پایین‌تری از سرمایه فکری قرار دارند، در مدیریت دانش از توانایی بالاتری برخوردار هستند. [۴] علاوه بر آن، سرمایه فکری عامل کلیدی در خلق نوآوری و کسب و حفظ مزیت رقابتی در یک سازمان دانش محور می‌باشد. [۵]

رابطه بین سرمایه‌های فکری و مدیریت دانش، برای سازمان بسیار حائز اهمیت است. مدیریت دانش و سرمایه فکری به منظور خلق و تسهیل ارزش سازمانی مورد استفاده قرار می‌گیرند. بنابراین، موفقیت سازمان‌ها به توانایی مدیریت این منابع کمیاب وابسته می‌باشد. [۶] مدیریت دانش با تمرکز بر

معناداری وجود دارد. [۱۲] در پژوهش داد و همکار با عنوان "چگونه سرمایه فکری میان رابطه فرآیندهای مدیریت دانش و عملکرد سازمانی میانجی-گری می‌کند؟" تاثیرات غیر مستقیم سرمایه فکری بر رابطه بین فرآیندهای مدیریت دانش و کارایی سازمانی را بررسی شد. این مطالعه از نوع کمی پیمایشی بود. طبق نتایج این مطالعه، فرآیندهای مدیریت دانش، پیشایند سرمایه فکری می‌باشند. همچنین، این پژوهش نشان داد سرمایه فکری به عنوان یک میانجی بین فرآیندهای مدیریت دانش و عملکرد سازمانی است. علاوه بر آن، ترکیب فرآیندهای مدیریت دانش به عنوان توانایی سازمانی با سرمایه فکری به عنوان دارایی‌های راهبردی سازمان، بهبود کارایی سازمانی را تسهیل می‌کند. [۱۳]

با توجه به اینکه دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی در تولید نتایج پژوهش‌ها، انتشار مقالات، کتاب‌ها و هدایت فارغ التحصیلان به بازار کار نقش مهمی دارند، این روزها تصمیم‌گیرندگان و سیاست‌مداران بر نقش اصلی دانشگاه‌ها در انتقال دانش به بخش‌های مختلف جامعه تمرکز می‌کنند. هدف اصلی دانشگاه‌ها با در اختیار داشتن منابع انسانی و مطالعاتی، تولید و گسترش دانش است. [۲] اگر دانشگاه‌ها در تربیت سرمایه فکری و انسانی مورد نیاز جامعه موفق نباشند، در واقع رسالت اصلی خود را انجام نداده‌اند. [۱۴] مطالعات نشان می‌دهد نبود مدیریت دانش در سازمان‌ها باعث بروز مشکلاتی از قبیل خلاء دانش (Lack of knowledge)، بی‌نظمی دانش (Irregularities of knowledge) و انباشتگی دانش (Acumulation of knowledge) خواهد شد. از طرفی کمبود مدیریت دانش در سازمان باعث کم شدن انگیزه و کارایی کارکنان و در نتیجه کاهش درآمد سازمان می‌شود. [۱۵]

مساله‌ای که بسیاری از سازمان‌ها با آن درگیر هستند استفاده از روش‌هایی است که می‌تواند رشد و توسعه دانش را فراهم سازد. با توجه به اینکه دانش تنها منبعی است که با بکارگیری افزایش می‌یابد و تقلید یا کپی از آن مشکل یا غیرممکن است بنابراین، مدیریت و حفظ چنین منبعی برای سازمان‌ها حیاتی

ایرانی" به بررسی سرمایه فکری در ابعاد سرمایه‌های مشتری، ساختاری و انسانی و مدیریت دانش در ابعاد خلق، کسب، بازیابی، تسهیم و کاربرد دانش پرداخته‌اند. نتایج این مطالعه نشان داد رابطه مثبت و معنادار بین فرآیندهای مدیریت دانش و مولفه‌های سرمایه فکری وجود دارد. آزمون فریدمن نشان داد سرمایه ساختاری تاثیرزیدی بر کسب دانش دارد. علاوه بر آن، سرمایه‌های انسانی و ایجاد دانش بیشترین اهمیت را در بین مولفه‌های سرمایه فکری و فرآیندهای مدیریت دانش دارند. [۲] مطالعه پژوهان با عنوان "سهم پیش‌بینی‌کنندگی سرمایه فکری و سرمایه اجتماعی بر مدیریت دانش سازمانی مورد مطالعه: بیمارستان امام علی (ع) کرمانشاه" با استفاده از روش مقطعی بر روی کلیه کارکنان بیمارستان امام علی (ع) انجام شد. یافته‌ها نشان داد ابعاد ساختاری و مشتری سرمایه فکری و سرمایه اجتماعی بیشترین تاثیر مستقیم را بر مدیریت دانش دارند. افزون بر آن، سرمایه فکری ۷۹ درصد و سرمایه اجتماعی ۸۹ درصد از تغییرات مدیریت دانش را در جهت مثبت پیش‌بینی می‌کند. دانش‌آفرینی پایین‌تر از حد متوسط و بقیه اجزاء مدیریت دانش در حد متوسط می‌باشد. سرمایه مشتری، مطلوب و سرمایه‌های ساختاری و انسانی در پایین‌تر از حد متوسط قرار دارد. بین سرمایه اجتماعی و مدیریت دانش رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. [۱۱]

مطالعه‌ای از نوع پیمایشی و مقطعی با عنوان "ارتباط سرمایه فکری و مدیریت دانش: یک تحلیل دو طرفه" توسط سلیم و همکاران انجام شد. یافته‌های این پژوهش نشان داد که سه الگوی ارتباطی بین مدیریت دانش و سرمایه فکری وجود دارد. الگوی اول در خصوص تاثیر مدیریت دانش بر سرمایه فکری است که نتایج نشان داد کاربرد دانش بر مولفه‌های سرمایه فکری تاثیر مثبت دارد. الگوی دوم در خصوص تاثیر سرمایه فکری بر مدیریت دانش بود که با توجه به یافته‌ها، سرمایه انسانی بر کسب دانش و انتقال دانش تاثیر مثبت دارد. الگوی سوم تاثیر بین مدیریت دانش و سرمایه فکری بود که نتایج نشان می‌دهد بین مستندسازی دانش و سرمایه سازمانی رابطه مثبتی وجود دارد. همچنین، بین انتقال دانش و سرمایه مشتری رابطه مثبت و

بهداشت، توانبخشی، مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی، علوم رفتاری و سلامت روان، فن آوری‌های نوین پزشکی، پزشکی پردیس بین الملل و طب ایرانی بود. به دلیل کم حجم بودن جامعه پژوهش، نمونه گیری انجام نشد. ابزار پژوهش شامل دو پرسش نامه استاندارد مدیریت دانش لائوسون (Lawson) و سرمایه فکری بونتیس (Bontis) و هر پرسش نامه شامل دو بخش بود. بخش اول مربوط به مشخصات جمعیت شناختی شامل سن، میزان تحصیلات، سابقه خدمت و جنس که در هر دو پرسش نامه مشترک بود. بخش دوم در پرسش نامه مدیریت دانش حاوی ۲۴ سوال در خصوص اجزاء تولید، کسب، سازماندهی، ذخیره، انتشار و کاربرد دانش و هر جزء دارای چهارگویه و در پرسش نامه سرمایه فکری حاوی ۴۲ سوال در خصوص ابعاد سرمایه انسانی (۱۵ گویه)، ساختاری (۱۳ گویه) و مشتری (۱۴ گویه) بوده است.

هر دو پرسش نامه دارای مقیاس لیکرت (Likert scale) پنج گزینه ای شامل کاملاً مخالف (امتیاز یک)، مخالف (امتیاز دو)، نسبتاً موافق یا مخالف (امتیاز سه)، موافق (امتیاز چهار) و کاملاً موافق (امتیاز پنج) بود. بنابراین، میانگین سه بعنوان سطح متوسط در نظر گرفته شد. علت انتخاب این پرسش نامه‌ها این بود که حاوی سوالاتی در رابطه با هر مولفه می‌باشند. روایی و پایایی پرسش نامه‌های مذکور در پژوهش‌های آفاجان زاده و امین بیدختی تایید شده است. [۱۷ و ۱۸] در مجموع تعداد ۲۸۳ پرسش نامه با مراجعه حضوری پژوهشگر در محیط پژوهش توزیع شد. از این تعداد، ۵۷ نفر از کارکنان تمایل به شرکت در مطالعه را نداشتند. هفت نفر در زمان مراجعه پژوهشگر حضور نداشتند. ۱۲ پرسش نامه به دلیل ناقص بودن از مطالعه حذف شد. در نهایت ۲۰۷ پرسش نامه تکمیل شده در مطالعه استفاده شد.

گردآوری داده‌ها با استفاده از روش میدانی (استفاده از پرسش نامه استاندارد) انجام شد. داده‌های جمع آوری شده با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۲۲ تحلیل شد. ابتدا با استفاده از آمار توصیفی شامل جداول توزیع فراوانی، شناختی از وضعیت و ویژگی‌های جمعیت شناختی کارکنان شرکت کننده در پژوهش بدست آمد. سپس به بررسی متغیرها پرداخته شد و

می‌باشد. از طرفی از دست دادن سرمایه‌های فکری در قالب مدیران یا کارکنان دانش مدار، بخشی از واقعیت‌های تلخ هر سازمانی است و در عین حال دلیل اصلی اجرای مدیریت دانش در سازمان‌ها می‌باشد. نظر به اینکه مدیران و کارشناسان مجرب و با سابقه روزی بازنشسته می‌شوند و یا امکان خارج شدن این افراد از سازمان وجود دارد و با توجه به اینکه مقدار زیادی از سرمایه‌های دانشی سازمان در ذهن خبرگان سازمان است؛ بنابراین، ضرورت نیاز به پیاده سازی مدیریت دانش در سازمان‌ها بیشتر از پیش احساس می‌شود تا از طریق ایجاد پایگاه‌های داده برای ذخیره سازی تجربیات کارشناسان و مدیران، این تجربیات در اختیار نیروی موجود و حتی تازه واردین قرار گیرد. [۱۶]

بی توجهی به سرمایه فکری و به ویژه سرمایه مشتری که در واقع روابط رسمی و غیر رسمی دانشگاه با دانشجویان، والدین و سازمان‌های دیگر می‌باشد و از طرفی عدم توجه به پیاده سازی مدیریت دانش باعث بروز مشکلاتی نظیر محیط نامناسب جهت آموزش متعطف، ساختار نامناسب کلاس‌های درسی، استفاده ناکافی از توان اعضای هیات علمی، تربیت فارغ التحصیلانی که توانایی لازم جهت انجام کار گروهی و ایجاد ارتباط با همکاران خود در محیط‌های کاری را ندارند و در نتیجه جلوگیری از توسعه دانشگاه و جامعه می‌شود. [۷] دانشگاه‌ها منشاء ایجاد تحول منجر به رشد در جوامع هستند و با توجه به اهمیت سرمایه فکری و مدیریت دانش در دستیابی سازمان‌ها به مزیت رقابتی، انجام مطالعه حاضر، به منظور شناسایی رابطه بین مدیریت دانش و سرمایه فکری می‌تواند به مدیران دانشگاه‌ها در جهت پیاده سازی مدیریت دانش و تبدیل سرمایه‌های انسانی به سرمایه‌های فکری سازمان و تولید ارزش کمک نماید.

روش‌ها

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، کمی-توصیفی بود. جامعه پژوهش ۲۸۳ نفر شامل کارکنان غیر هیات علمی دارای مدرک کارشناسی و بالاتر شاغل در کلیه واحدهای ۱۰ دانشکده وابسته به دانشگاه علوم پزشکی ایران شامل دانشکده‌های پزشکی، پیراپزشکی، پرستاری و مامایی،

قابل مشاهده می باشد. حداقل سن پاسخگویان ۲۵-۲۰ سال و حداکثر مربوط به محدوده سنی ۳۵ سال به بالا بوده است. همچنین، تحصیلات بیش از نیمی از پاسخگویان در سطح کارشناسی ارشد و بالاتر بوده است و مابقی پاسخگویان دارای مدرک کارشناسی بودند. از سوی دیگر، حداقل سابقه خدمت پاسخگویان پنج سال و کمتر و حداکثر مربوط به بیشتر از ۱۵ سال بوده است. علاوه بر آن، ۸۲/۱ درصد از پاسخگویان را زنان و ۱۷/۹ درصد باقیمانده را مردان تشکیل داده اند.

فراوانی، درصد و میانگین اجزاء مدیریت دانش و ابعاد سرمایه فکری محاسبه گردید. علاوه بر آن، وضعیت مدیریت دانش و سرمایه فکری در دانشکده‌های دانشگاه علوم پزشکی ایران تعیین شد. رابطه بین متغیرهای پژوهش یعنی مدیریت دانش و سرمایه فکری با آمار استنباطی و آزمون ضریب همبستگی پیرسون بررسی شد.

یافته ها

توصیف جمعیت شناختی پاسخگویان در جدول شماره یک

جدول ۱: توزیع فراوانی و درصد مشخصات جمعیت شناختی پاسخگویان

درصد	فراوانی	مقادیر مولفه	مولفه
۶/۸	۱۴	۲۰-۲۵	سن
۸/۷	۱۸	۲۶-۳۰	
۲۲/۷	۴۷	۳۱-۳۵	
۶۱/۸	۱۲۸	۳۵ به بالا	
۴۳/۵	۹۰	کارشناسی	تحصیلات
۵۶/۵	۱۱۷	کارشناسی ارشد و بالاتر	
۱۴	۲۹	۵ سال و کمتر	سابقه خدمت
۲۴/۲	۵۰	۶-۱۰	
۲۴/۲	۵۰	۱۱-۱۵	
۳۷/۷	۷۸	بیشتر از ۱۵ سال	
۸۲/۱	۱۷۰	زن	جنس
۱۷/۹	۳۷	مرد	

جدول، شاخص های عددی اعم از کمینه(حداقل)، بیشینه(حداکثر)، میانگین و انحراف معیار را نشان می دهد.

درجدول شماره دو، وضعیت اجزاء مدیریت دانش در بین کارکنان دانشکده‌های مورد مطالعه نمایش داده شده است. این

جدول ۲: وضعیت مدیریت دانش و اجزاء آن در بین پاسخگویان

انحراف معیار	میانگین	بیشینه	کمینه	مدیریت دانش و اجزاء آن
۰/۷۷	۲/۸۱	۴/۷۵	۱	تولید
۰/۸	۲/۷۷	۵	۱	کسب
۰/۷۹	۲/۹۶	۵	۱	سازماندهی
۰/۷۹	۲/۸۸	۵	۱	ذخیره
۰/۷۵	۳/۲۴	۵	۱	انتشار
۰/۸	۲/۸۳	۵	۱	کاربرد
۰/۶۶	۲/۹۲	۴/۹۶	۱	مدیریت دانش

همچنین، میانگین مدیریت دانش با انحراف معیار ۰/۶۶، مقدار ۲/۹۲ بدست آمد. بنابراین، وضعیت مدیریت دانش در دانشگاه علوم پزشکی ایران پایین تر از حد متوسط بوده است. در جدول شماره سه وضعیت سرمایه فکری و ابعاد آن در بین کارکنان دانشکده‌های مورد مطالعه قابل مشاهده است.

همانطور که مشاهده می‌شود انتشار دانش با میانگین ۳/۲۴ از وضعیت خوبی برخوردار بوده است و پس از آن به ترتیب مولفه‌های سازماندهی، ذخیره، کاربرد، تولید و کسب دانش در جایگاه‌های بعدی قرار داشته‌اند. بنابراین، کسب دانش پایین‌ترین میانگین را در بین مولفه‌های مدیریت دانش داشته است.

جدول ۳: وضعیت سرمایه فکری و ابعاد آن در بین پاسخگویان

سرمایه فکری و ابعاد آن	کمینه	بیشینه	میانگین	انحراف معیار
سرمایه انسانی	۱/۲	۴/۶۷	۲/۸۷	۰/۵۶
سرمایه ساختاری	۱/۰۸	۴/۴۶	۳/۰۶	۰/۴۵
سرمایه مشتری	۱	۴/۵۷	۳/۲۴	۰/۵۸
سرمایه فکری	۱/۳۳	۴/۳۷	۳/۰۵	۰/۴۷

بر اساس جدول فوق، سرمایه مشتری با میانگین ۳/۲۴ بهترین وضعیت را در بین ابعاد سرمایه فکری داشته است و پس از آن به ترتیب سرمایه ساختاری با میانگین ۳/۰۶ و سرمایه انسانی با متوسط ۲/۸۷ در جایگاه‌های بعدی قرار داشتند. همچنین، میانگین سرمایه فکری با انحراف معیار ۰/۴۷، مقدار ۳/۰۵ بدست آمد. بنابراین، وضعیت سرمایه فکری در دانشگاه علوم پزشکی ایران بالاتر از حد متوسط بوده است.

میانگین سرمایه فکری با انحراف معیار ۰/۴۷، مقدار ۳/۰۵ بدست آمد. بنابراین، وضعیت سرمایه فکری در دانشگاه علوم پزشکی ایران بالاتر از حد متوسط بوده است.

جدول ۴: همبستگی اجزاء مدیریت دانش و ابعاد سرمایه فکری

اجزاء مدیریت دانش	ابعاد سرمایه فکری		
	سرمایه انسانی	سرمایه ساختاری	سرمایه مشتری
تولید	$r=0/607$ $p\text{-value}<0/001$	$r=0/456$ $p\text{-value}<0/001$	$r=0/507$ $p\text{-value}<0/001$
کسب	$r=0/633$ $p\text{-value}<0/001$	$r=0/477$ $p\text{-value}<0/001$	$r=0/561$ $p\text{-value}<0/001$
سازماندهی	$r=0/625$ $p\text{-value}<0/001$	$r=0/424$ $p\text{-value}<0/001$	$r=0/445$ $p\text{-value}<0/001$
ذخیره	$r=0/558$ $p\text{-value}<0/001$	$r=0/434$ $p\text{-value}<0/001$	$r=0/43$ $p\text{-value}<0/001$
انتشار	$r=0/488$ $p\text{-value}<0/001$	$r=0/419$ $p\text{-value}<0/001$	$r=0/35$ $p\text{-value}<0/001$
کاربرد	$r=0/656$ $p\text{-value}<0/001$	$r=0/487$ $p\text{-value}<0/001$	$r=0/557$ $p\text{-value}<0/001$
مدیریت دانش	$r=0/708$ $p\text{-value}<0/001$	$r=0/535$ $p\text{-value}<0/001$	$r=0/567$ $p\text{-value}<0/001$

همکاران [۲۲] مطابق و با نتایج بدست آمده از پژوهش‌های باواخانی [۸]، شیرسوار شهاوند و همکاران [۲۳]، غلامی و همکاران [۱۹]، کیوان آرا و همکاران [۲۰] مغایرت دارد. با توجه به یافته‌ها، وضعیت سرمایه فکری در این دانشگاه بالاتر از حد متوسط بوده است. مطالعه انجام شده با پژوهش‌های شیرسوار شهاوند و همکاران [۲۳]، جهانیان و همکار [۲۴]، رحیمی و همکاران [۲۱]، علیقلی و همکاران [۳] انطباق داشت. علاوه بر آن، وضعیت سرمایه انسانی در بین کارکنان دانشگاه علوم پزشکی ایران پایین تر از حد متوسط بوده است که از این نظر با پژوهش‌های پژوهان [۱۱] هم جهت و با نتایج مطالعات رفیعی پور و همکاران [۲]، علیقلی و همکاران [۳]، جهانیان و همکار [۲۴]، نیکوکار و همکاران [۲۵] همخوانی ندارد. از طرفی، سرمایه ساختاری در بالاتر از حد متوسط قرار داشت که با مطالعه پژوهان [۱۱] هم راستا نمی باشد. اما، با پژوهش علیقلی و همکاران [۳]، جهانیان و همکار [۲۴] هم جهت است. علاوه بر آن، میانگین سرمایه مشتری بالاتر از حد متوسط بود که با نتیجه مطالعه پژوهان [۱۱]، علیقلی و همکاران [۳]، جهانیان و همکار [۲۴]، شیرسوار شهاوند و همکاران [۲۳]، رحیمی و همکاران [۲۱] هماهنگ است.

یافته‌های پژوهش حاضر مشخص نمود رابطه مثبت و معناداری بین مدیریت دانش و سرمایه فکری مشاهده شد. بنابراین، در صورت بهبود وضعیت اجزاء مدیریت دانش در دانشکده‌های دانشگاه علوم پزشکی ایران، زمینه استقرار و استفاده بهینه از سرمایه‌های فکری نیز فراهم می شود. یافته‌های پژوهش‌های باواخانی [۸]، پژوهان [۱۱]، رفیعی پور و همکاران [۲]، امراهیمی و همکاران [۲۶]، علیقلی و همکاران [۳]، داد و همکار [۱۳]، نیکوکار و همکاران [۲۵]، رحیمی و همکاران [۲۱]، محسنی فرد و همکاران [۲۷]، انصاری و همکاران [۱۰]، رضایی و همکاران [۲۸] نیز این نتیجه را تایید می کند.

با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر، پیشنهاد می شود مدیران دانشگاه علوم پزشکی ایران با تمرکز بر بهینه سازی فرآیندهای تولید، کسب، سازماندهی، ذخیره و کاربرد دانش از طریق

همانطور که در جدول شماره چهار ملاحظه می شود بین ابعاد سرمایه فکری و اجزاء مدیریت دانش شامل تولید، کسب، سازماندهی، ذخیره، انتشار و کاربرد دانش رابطه وجود داشته است. همچنین، مدیریت دانش و سرمایه فکری همبستگی معنی دار مثبت در تمام مولفه‌ها داشتند یعنی با بالا رفتن مدیریت دانش، سرمایه فکری نیز افزایش می یابد. با توجه به اطلاعات بدست آمده از جدول فوق در بین اجزاء مدیریت دانش، کاربرد دانش بیشترین و انتشار دانش کمترین میزان همبستگی را با سرمایه‌های انسانی و ساختاری داشته است. علاوه بر آن، کسب دانش دارای بیشترین و انتشار دانش کمترین میزان همبستگی با سرمایه مشتری بوده است. لازم به ذکر است که ضریب تعیین ۰/۴۸ بدست آمد یعنی مدیریت دانش و سرمایه فکری ۴۸ درصد واریانس مشترک داشتند.

بحث

بر اساس یافته‌های مطالعه حاضر، وضعیت مدیریت دانش در دانشکده‌های دانشگاه علوم پزشکی ایران پایین تر از حد متوسط بوده است. در بین اجزاء مدیریت دانش میانگین تولید، کسب، سازماندهی، ذخیره و کاربرد دانش پایین تر از حد متوسط بوده است که با نتایج مطالعه غلامی و همکاران [۱۹]، کیوان آرا و همکاران [۲۰] و باواخانی [۸] همسو بوده و با یافته‌های پژوهش رحیمی و همکاران [۲۱]، طیبی و همکاران [۲۲]، علیقلی و همکاران [۳] و پژوهان [۱۱] همخوانی ندارد.

همچنین، یافته‌ها نشان داد کارکنان دانشگاه علوم پزشکی ایران تمایل کمتری نسبت به کسب دانش در مقایسه با سایر اجزاء مدیریت دانش دارند که از دلایل احتمالی آن می توان به وجود نداشتن زمان کافی به منظور بدست آوردن دانش جدید، نداشتن انگیزه کافی کارکنان جهت ابراز خلاقیت و نوآوری، برگزار نشدن دوره‌های تخصصی مورد نیاز، عدم وجود پایگاه‌های اطلاعاتی، نارضایتی مالی کارکنان و ترس از نداشتن امنیت شغلی اشاره نمود. از طرفی، انتشار دانش در بین کارکنان دانشگاه علوم پزشکی ایران بالاتر از حد متوسط بود که این نتیجه با یافته‌های مطالعه علیقلی و همکاران [۳]، طیبی و

ملاحظات اخلاقی

رعایت دستورالعمل های اخلاقی: پژوهش حاضر با کد اخلاق IR.IUMS.REC 1396.2093 انجام شده است. **حمایت مالی:** مطالعه حاضر از هیچگونه حمایت مالی برخوردار نبوده است.

تضاد منافع: نویسندگان اظهار داشتند که تضاد منافی وجود ندارد.

تشکر و قدردانی: این مقاله حاصل پایان نامه با عنوان «ارتباط مدیریت دانش با سرمایه فکری در دانشکده های دانشگاه علوم پزشکی ایران، در مقطع کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات در سال ۱۳۹۷، و با کد اخلاق IR.IUMS.REC 1396.2093 است.

برگزاری کارگاه ها و همایش های تخصصی در خصوص مدیریت دانش، برقراری ارتباطات اثربخش بین کارکنان و گروه های درون و بیرون سازمان، افزایش توانایی همکاری و کار تیمی، افزایش مهارت ها، تشویق کارکنان به تسهیم دانش و ایجاد اتاق فکر در جهت بهبود وضعیت مدیریت دانش در این دانشگاه گام بردارند. همچنین، با توجه به اینکه میانگین سرمایه مشتری در دانشگاه علوم پزشکی ایران بالاتر از حد متوسط است، به نظر می رسد این سازمان توانسته بصورت قابل توجهی با محیط پیرامون خود انطباق داشته باشد. نظر به اینکه اغلب مشتریان دانشگاه را دانشجویان و اعضاء هیات علمی تشکیل می دهند، می توان نتیجه گرفت کارکنان از سطح ارتباطی خوبی با مشتریان خود برخوردار هستند. همچنین، به نظر می رسد دانشگاه علوم پزشکی ایران روابط خود با سازمان های دیگر، مشتریان، تامین کنندگان و رقبا را در سطح مطلوبی حفظ می کند و از دانش موجود در جهت جلب رضایتمندی مشتریان بهره می برد.

نظر به اینکه، سرمایه انسانی در بین ابعاد سرمایه فکری از سطح پایین تری برخوردار است لذا، پیشنهاد می شود مسئولین این دانشگاه از طریق جلب رضایت مالی کارکنان، ایجاد بخش مدیریت دانش با نیروی کار متخصص، مستندسازی دانش کارکنان، استفاده از گردش کاری کارکنان برای افزایش مهارت و تخصص آنها و ارائه گزارش های کاری در جهت ارزیابی عملکرد کارکنان به این سازمان برای بهبود وضعیت سرمایه انسانی یاری نماید. از محدودیت های پژوهش حاضر می توان به آشنا نبودن برخی کارکنان با مفاهیم سرمایه فکری و مدیریت دانش نام برد که پژوهشگر در جهت رفع این مشکل، قبل از توزیع پرسش نامه توضیحات لازم در این خصوص را به پاسخگویان ارائه نمود.

با توجه به اینکه، مطالعه حاضر بر دانشکده های دانشگاه علوم پزشکی ایران متمرکز بوده است لذا، پیشنهاد می شود این پژوهش در سطح گسترده تر بر روی مراکز تحقیقاتی علوم پزشکی، شبکه های بهداشتی و درمانی، بیمارستان ها و مراکز درمانی، سازمان های تولیدی و خدماتی مورد بررسی قرار گیرد.

References

1. Hasnavi R, Akhavan P, Ramezan M, Zahedi M. Investigating the relationship between knowledge management processes and intellectual capital in a knowledge-based center. *Modiriat-E-Farda Journal*. 2013; 12(37).201-224. [In Persian]
2. Rafiee Pour E, Masjedi S, Akhavan P. Exploring the relationship between knowledge management and intellectual capital: an Iranian university case study. *International Journal of Management Academy*. 2015; 3(1): 7-15.
3. Aligholi M, Bazaei GH, Asgari Masouleh S. The role of knowledge management and intellectual capital in gaining competitive advantage. *Business Management Quarterly*. 2010; 2(9).1-29. [In Persian]
4. Javanmard M, Rastkhadiv M. Investigating the relationship between knowledge management and najah intellectual capital (case study of police command staff in mazandaran province). *Danesh-e-Entezami*.2014; 5(16).64-80. [In Persian]
5. Moazam Baba Sheikhali Z, Karimi F, Karimi S. Simple and multiple relationships between intellectual capital and organizational innovation in faculty members of Isfahan university of medical sciences. *Iranian Journal of Medical Education*.2014; 14(7). 616-625. [In Persian]
6. Asadi S. Intellectual capital knowledge management: organizational value creation. *European Online Journal of Natural and Social Sciences*. 2013; 2(3): 462-476.
7. Yarmohammadzadeh P, Siadat SA, Hoveida R, Bakhtiar NH, Ghasemi V. Investigating the relative contribution of the effect of knowledge conversion process on intellectual capital components in public universities of isfahan with emphasis on knowledge socialization. *Applied Sociology*. 2011; 22(4). 99-114. [In Persian]
8. Bavakhani A. the effect of intellectual capital on knowledge management in knowledge-based organizations (case study: the atomic energy organization of Iran). *Library and Information Research Journal*. 2016; 6(2). 24-40. [In Persian]
9. Cheng E, Lee J. Knowledge management process for creating school intellectual capital. *Asia-Pacific Edu Res*. 2016; 25(4): 559-566.
10. Ansari S, Roodbari A, Rostami Aboosaeidi L, Nassaji H. Intellectual capital as the facilitating infrastructure of knowledge creating and sharing. *International Journal of Economics, Commerce and Management*. 2016; 4(6): 100-117.
11. Pazhouhan A. Predicting of intellectual and social capitals in knowledge organizational management of: A case study of Imam Ali Hospital in Kermanshah. *Journal of Hospital*. 2015; 14 (4):125-136. [In Persian]
12. Seleim A, Khalil O. Understanding the knowledge management– intellectual capital relationship: a two-way analysis. *Journal of Intellectual Capital*. 2011; 12(4):586-614.

13. Daud S, Wan Yusoff WF. How intellectual capital mediates the relationship between knowledge management processes and organizational performance? African Journal of Business Management. 2011; 5(7); 2607-2617.
14. Doostar M, Ebrahim Poor azbari M, Hashemi H. The effect of social capital on the development of knowledge management in universities affiliated to the ministry of science, research and technology of guilan province. Improved Management. 2012; 6(3). 5-31. [In Persian]
15. Tavakoli S, Ziaei S. Identification of key factors enabling the implementation of knowledge management in the Documents Center of Astan Quds Razavi. Knowledge and Information Management. 2014; 1(2). 75-83. [In Persian]
16. Ghalavand Z, Bozorgi A. Investigating the relationship between organizational learning and knowledge management in the oil and gas company of Masjed Soleyman. Quarterly Journal of Information and Knowledge Management. 2014; 1(2). 117-128. [In Persian]
17. Aghajanzadeh H. The study of the relationship between knowledge management and intellectual capital in Asia Insurance Company in city of Tehran. Thesis Master of Management and Educational Planning. Faculty of Psychology and Educational Sciences. University of Tehran. 2010. [In Persian]
18. Amin Bidokht A, Makvand Hosseini SH, Ehsani Z. The study of the relationship between organizational culture and knowledge management in the education organization of Semnan. Journal of Strategy. 2010; 20(59). 191-216. [In Persian]
19. Gholami B, Abedi Modiseh H, Gholami B, Mojiri SH, Ashrafi Rizi H, Hodhodinejad N. The governance level of knowledge management factors in Isfahan University of medical sciences libraries. Health Information Management. 2014; 11(2). 169-176. [In Persian]
20. Keivan Ara M, yazdkhasti A, Bahrami S, Masoudian Y. The relationship between knowledge management and organizational intelligence components in schools of Isfahan University of Medical Sciences. Health Information Management. 2010; 8(5). 673-680. [In Persian]
21. Rahimi H, Athari Z, Aflakian N. Intellectual capital and knowledge management process in quantum organization: University Of Kashan Case. Journal of Research and Planning In Higher Education. 2015; 21(4). 99-119. [In Persian]
22. Tabibi S J, Nasiripour A, Aghababa S, Nabipour Jafarabad N. Study of knowledge management components in educational hospitals of Iran University of medical sciences. Health Information Management. 2010; 8(4). 469-478. [In Persian]
23. Shirsavar Shahavand S, Rahimi F, Gheitani A. The effect of intellectual capital on organizational learning capability and knowledge creation in the Khuzestan water and power organization. Iranian Journal of Public Administration Mission. 2011; 3(5, 6). 29-42. [In Persian]

24. Jahanian R, Hadadi T. The relationship between intellectual capital and human resources creativity and innovation in an organization. *Journal of Innovation and Creativity in Human Sciences*.2015; 5(1).65-92. [In Persian]
25. Nikoukar GH, Asgari N, Gholami M, Rahimi E. The role of intellectual capital in facilitating knowledge management measures. *Governmental Management*. 2014; 6(2). 401-418. [In Persian]
26. Emrahimi A, Sheikhe Pour X, Zinali Sh, Dodman Kh. Relationship of knowledge management and intellectual capital components (case study: faculty member of Urmia University). *International Journal of Advanced Studies in Humanities and Social Science*. 2013; 1(4): 232-243.
27. Mohsenifard GH, Rezaei GH, Hosseini rad SA. Relationship of social capital with intellectual capital and knowledge management (Case Study: Islamic Azad University of Arsanjan Branch). *Quarterly Journal of New Approach in Educational Management*.2013; 4(3).139-154. [In Persian]
28. Rezaei GH, Rezaei H, Rezaei L, Manouchehri F. Examining the role of knowledge management and intellectual capital in improving the quality of services (Case Study: Shahid Faghihi Hospital of Shiraz).*Quarterly Journal of Health Accounting*.2013;2(1).20-34. [In Persian]